

Indira Gandhi, 1917-1984

“He sacrificat la vida pel meu país”

Aquesta dona que durant anys va estar al capdavant del seu país, parla en aquesta entrevista amb Oriana Fallaci dels mals endèmics de l'Índia, de la seva infantesa i dels seus mestres, Nehru, el seu pare, i Gandhi.

Senyora Gandhi, tinc moltes preguntes a fer-li, personals i polítiques. Les personals, les hi faré després, quan hagi entès per què tanta gent li té por i la defineix com a freda, gèlida, dura...

—Diuen això perquè sóc sincera. Massa sincera. I perquè no perdo el temps amb xerrameques, tal com fa tothom a l'Índia. La primera mitja hora d'una conversa es perd en cortesies i flitres: "¿Com està, com estan els seus fills, com estan els seus néts, etcètera?". No m'agraden aquestes flitres. I les cortesies, si de cas, les reservo per quan la feina ja està enllestida. A l'Índia, aquesta actitud meva mai no ha agradat i quan dic: "Anem al gra, ràpid!", s'ho prenen malament. I es pensen que sóc freda, gèlida, dura. També hi ha una altra raó que va lligada a la meva franquesa: no fingeixo mai. No sé fingir, em mostro sempre tal com sóc, amb l'humor que tinc en cada moment. Si estic contenta, em mostro contenta, si estic empipada també ho demostro. No em preocupa la reacció dels altres. Quan s'ha tingut una vida difícil com la meva, no té massa importància la reacció dels altres. I ara, dispari. Pot preguntar-me el que vulgui.

—Molt bé, començaré per la pregunta més violenta. Vostè ha guanyat una guerra. Però som molts els qui considerem aquesta victòria com una victòria perillosa. ¿Creu de debò que Bangla Desh és l'aliat que esperava? ¿No li fa por, més aviat, que aquesta victòria sigui al cap i a la fi una càrrega incòmoda?

—Miri, la vida és plena de perills i jo no crec que els perills s'hagin d'evitar. Crec que s'ha de fer el que es creu que és just de fer. I si el que es creu que és just comporta perill..., què hi farem, un s'ha d'arriscar. Aquesta ha estat sempre la meva filosofia; mai no he tingut en compte les conseqüències d'una acció necessària. Les conseqüències les analitzo després, quan es planteja una situació nova; és en aquest moment que em poso a analitzar-la. Vostè

diu que aquesta victòria és perillosa. Jo dic que, ara per ara, no pot afirmar-ho ningú i no veig els riscos als quals vostè fa referència. Però si aquests riscos es convertissin en realitat... actuaré a partir d'aquesta nova realitat. Espero que soni com una frase positiva. Vull donar-li respostes de manera positiva. Vull afirmar que hi haurà relacions amistoses entre Bangla Desh i nosaltres. I no una amistat unilateral, naturalment: ningú no fa res a canvi de res, tothom pot aportar alguna cosa i vol traure'n algun profit. Si oferim alguna cosa a Bangla Desh, és evident que Bangla Desh ens n'ofereix alguna a nosaltres. ¿I per què Bangla Desh no ha d'estar en condicions de complir allò a què s'ha compromès? Econòmicament li sobren recursos, i pot tirar endavant. Políticament em sembla que els seus dirigents són gent preparada. Els refugiats que eren a l'Índia van tornant a casa seva...

—Però Bangla Desh ja els ha donat algun disgust. Jo he vist línxaments esgarriuosos a Dacca, després de l'alliberament. ¿Què en pensa?

—Els línxaments es van produir els cinc primers dies i no han estat gaire nombrosos si els comparem amb les matances que han fet els altres, amb el milió de criatures que els altres han matat. Ha estat un episodi desgraciat, és cert, i nosaltres hem intentat impedir-lo. ¿Si sabés quanta gent hem salvat! Però no podem ser a tot arreu, no podíem tenir ulls per veure-ho tot, i era inevitable que se'ns escapés alguna cosa. En totes les comunitats hi ha grups que es comporten malament. Però també aquests mereixen que se'ls compregui. Estaven irritats, encegatats pel ressentiment. Per ser justos, no hauríem de tenir en compte el que vostè ha vist en un parell de dies sinó el que ells han hagut de veure i patir durant molts mesos.

—Senyora Gandhi, vostè ha fet referència al viatge que va fer per Europa i els Estats Units per intentar evitar el conflicte. ¿Pot explicar-me ara què va passar

realment? ¿Com li van anar les coses amb Nixon?

—Vaig marxar sabent que era com un nen que tapa el forat d'una presa posant-hi el dit. I hi ha coses que... no ho sé..., no sé si puc... ¿Doncs sí! La veritat és que li vaig parlar clar, al senyor Nixon. I li vaig dir el que ja havia dit als senyors Heath, Pompidou i Brandt. Li vaig dir, sense mitges paraules, que l'Índia no es podia quedar amb deu milions de refugiats a l'esquena, que no podíem aguantar gaire temps una situació tan explosiva. Doncs bé, els senyors Heath, Pompidou i Brandt ho van entendre perfectament. El senyor Nixon, no. Si els altres ho van entendre d'una manera, Nixon ho va entendre d'una altra. Jo sospitava que Nixon era pro-pakistanès. Sabia que els nord-americans sempre havien estat pro-pakistanesos, no tant pel fet d'anar a favor seu com per anar contra l'Índia. Però darrerament, m'havia semblat que canviaven, sobretot perquè es mostraven menys antihindús. M'equivocava. La meua visita a Nixon va servir per a qualsevol cosa menys per evitar la guerra. Només em va servir a mi personalment: l'experiència m'ha ensenyat que quan algú fa alguna cosa en contra teua, aquesta cosa s'acaba resolent sempre a favor teu. O almenys, pots utilitzar-ho al teu favor. És llei de vida. Fixi-s'hi i veurà que és vàlida en qualsevol circumstància de la vida. ¿Sap per què vaig guanyar les últimes eleccions? Perquè agradava al poble, perquè havia treballat fort, sí, però també perquè l'oposició havia parlat malament de mi durant la campanya. ¿I sap per què he guanyat aquesta guerra? Perquè el meu exèrcit l'ha sabuda fer, sí, però també perquè els nord-americans eren pro-pakistanesos.

—No ho entenc.

—Li ho explicaré. Estats Units sempre s'ha pensat que ajudava el Pakistan, però si no l'hagués ajudat el Pakistan hauria estat un país molt més fort. No s'ajuda un país donant suport a un règim militar immobiliària, i allò que ha derrotat el Pakistan

ha estat el seu règim militar. El règim afavorit pels nord-americans. A vegades hi ha amistats que són perilloses. S'ha d'estar alerta a quina ajuda ens ofereixen segons quins amics.

—*¿I els xinesos? Ells també estaven de banda del Pakistan i, si no m'equivoco, la Xina és l'enemic potencial més gran de l'Índia.*

—No. Jo no veig per què nosaltres i els xinesos hem de ser enemics. Nosaltres no volem ser enemics seus. Si ells ho volen, no ho podem evitar; però no crec que ho vulguin de veritat perquè no crec que els serveixi de res. Pel que fa a l'actitud que han pres en aquesta guerra..., bé, crec que han estat més hàbils que els nord-americans. Han intervingut lleugerament; si ho haguessin volgut, haurien pogut fer molt més pel Pakistan. ¿Sí o no? Són els nord-americans els que han enviat la seva setena flota al golf de Bengala, no els xinesos. Jo, per no arriscar-me, no vaig retirar les tropes de la frontera xinesa, però mai no vaig creure en el perill d'una tercera guerra mundial. És evident que si els nord-americans haguessin disparat un sol tret, si la setena flota hagués fet alguna cosa més que estar-se al golf de Bengala..., sí, hauria esclatat la tercera guerra mundial. Però, cregui'm, ni tan sols em va passar pel cap aquesta possibilitat.

—*¿Quin efecte més estrany parlar de guerra amb vostè, que ha estat educada a l'escola de la no-violència! Em pregunto com es va sentir durant els dies del conflicte.*

—Ha de tenir en compte que no era la meva primera guerra; n'he viscut d'altres. I li explicaré una cosa sobre la no-violència. Tan bon punt es va fer independent l'any 1947, el Pakistan va envair el Caixmir, que en aquell temps era feu d'un maharajà. El maharajà va fugir del país i el poble de Caixmir, guiat pel xeic Abdullah, va demanar ajuda a l'Índia. Lord Mountbatten, que encara era governador general, va contestar que no podia ajudar el Caixmir si Pakistan no li declarava la guerra, i no va semblar que li importés gaire el fet que els pakistanesos assassinessin la població. Per tant, els nostres caps van decidir firmar un document pel qual es comprometien a entrar en guerra contra Pakistan. I el Mahatma Gandhi, apòstol de la no-violència, va firmar amb ells. Sí, va elegir la guerra. Va dir que no hi havia cap més solució. La guerra és inevitable quan es tracta de defensar-se.

—*Un parèntesi, senyora Gandhi. Vostè no és religiosa, ¿oi?*

—Bé..., depèn del que vulgui dir amb la

paraula "religió". És cert que no freqüento els temples i que no reso als déus o coses per l'estil. Però si per religió entenem creure en la humanitat abans que en els déus, intentar fer l'home una mica més bo i més feliç, aleshores sí: sóc molt religiosa.

—*Espero que no hagi estat una pregunta molesta.*

—No, ¿per què?

“És cert que no freqüento els temples i que no reso als déus”

—*Aquesta, en canvi, sí que ho serà. Vostè ha proclamat sempre una política de no-alineament, però el mes d'agost passat va signar un tractat d'amistat indo-soviètic. ¿No són contradictòries totes dues coses?*

—Jo diria que no. Perquè ¿què és el no-alineament? Significa que no pertanyem a cap bloc militar i que ens reservem el dret de ser amics de qui ens plagui, independentment de la influència de qualsevol país. Res d'això no canvia amb la signatura del tractat indo-soviètic, i els altres poden dir o pensar el que vulguin: la nostra política no canviarà per aquest tractat amb la Unió Soviètica. Sabem molt bé que el destí de l'Índia va lligat a la pau en el món.

“La nostra lluita no anava només contra els anglesos”

Però el tractat existeix, diu vostè, i ens col·loca, respecte a la Unió Soviètica, en una posició diferent de la que mantenim enfront d'altres països. Sí, el tractat existeix. Però no sols per una de les bandes: observi com estem situats geogràficament i arribarà a la conclusió que l'Índia és molt important per a la Unió Soviètica. Pel que fa a les qüestions internacionals, el tractat

no canvia res. No ens impedeix ser amics d'altres països, com, de fet, ho som. Tampoc ens prohibeix fer funcionar el no-alineament. I li asseguro que continuarem prenent les nostres pròpies decisions sense preocupar-nos de si els agraden o no a la Unió Soviètica, a la Xina, als Estats Units, a França o a qui sigui. ¿Vol saber una altra cosa? Un mes després de la firma, algú va preguntar a Zhou Enlai què en pensava. I Zhou Enlai va dir: "No canvia res. No veig per què res hauria de canviar".

—*Senyora Gandhi, ¿què significa per a vostè la paraula "socialisme"?*

—Justícia. Sí, significa justícia. Significa intentar treballar per una societat més igualitària.

—*Però en sentit pragmàtic, ¿lliure d'ideologia?*

—Sí, perquè ¿de què serveix mantenir-se lligat a una ideologia si a través d'ella no s'aconsegueix res? Jo també tinc una ideologia: no es pot treballar en l'aire, s'ha de tenir fe en alguna cosa. Com deia el meu pare: s'ha de tenir una ment oberta, però cal que a dins hi hagi alguna cosa, si no, les idees s'escapen com la sorra entre els dits. El fet que tingui una ideologia no significa, malgrat tot, que estigui adoctrinada. Avui dia un no s'ha de deixar adoctrinar, ¿el món canvia tan de pressa! Potser el que volia fa vint anys, avui no serveix per a res, està superat. Miri, l'únic punt que s'ha mantingut inalterable en mi a través del temps és la preocupació pel fet que a l'Índia encara hi hagi tanta pobresa. La major part del poble no disfruta dels beneficis que la independència els hauria d'haver portat. Així doncs, ¿de què serveix ser lliure?, ¿per què volem ser lliures? No solament per fer fora els anglesos. En això sempre vam ser clars: sempre vam dir que la nostra lluita no anava només contra els anglesos com a representants del colonialisme sinó contra tots els mals que hi havia a l'Índia. El mal del sistema feudal, el mal del sistema basat en les castes, el mal de la injustícia econòmica. Doncs bé, el mal no està eradicat. Després de vint-i-cinc anys som políticament lliures, sí, però estem molt lluny d'aconseguir els objectius que ens havíem proposat.

—*¿Ha estat alguna vegada feminista, senyora Gandhi?*

—No, mai. No n'he tingut necessitat; sempre he pogut fer el que he volgut. Però la meua mare ho era. Creia que ser dona era un gran desavantatge. Tenia les seves raons. Al seu temps, les dones vivien recloses i en la majoria dels estats de l'Índia ni tan sols podien anar pel carrer. Les musulmanes havien de sortir cobertes amb el

"La gent només s'escolta els qui exageren".

ARXIU

pardah, aquell llençol pesant que et tapa fins als ulls. Les hindús havien de sortir en el *doli*, una mena de seient tancat com un cadafalc. Ma mare m'explicava sempre aquestes coses amb amargor, amb ràbia. Era la més gran de dos germans i dues germanes i havia crescut amb els nois, que tenien més o menys la seva mateixa edat. Fins als deu anys va créixer com un poltre salvatge, però tot d'un plegat la llibertat es va acabar. Havia de fer cas al seu "destí de dona". Li deien contínuament "això no es fa, això no està bé, això no és digne d'una senyora". Per diverses circumstàncies, la família es va traslladar a Jaipur, on cap dona no podia sotraure's al *doli* i al *pardah*. La tenien a casa del matí a la nit sense deixar-li fer res o com a molt a la cuina. Ella detestava estar-se sense fer res. I va acabar esllanguint-se i posant-se malalta. L'avi, lluny d'encaboriar-se per la seva salut, deia: "¿I ara qui s'hi voldrà casar?" Aleshores l'àvia esperava que l'avi sortís, vestia ma mare de noi i la deixava córrer amb els seus germans. L'avi no se'n va assabentar mai. Quan la meva mare m'explicava aquesta història ho feia sense ni un somris. El record d'aquestes injustícies no la va abandonar mai. Fins el dia de la seva mort, la meva mare va estar lluitant pels drets de les dones. Va formar part de tots els moviments femenins de l'època i va provocar moltes revoltes. Era una gran dona, un gran personatge. A les dones d'avui els hauria agradat moltíssim.

—I vostè ¿què en pensa d'això, senyora Gandhi? Del seu moviment d'alliberament, vull dir.

—Bé. Pense que està bé. Perquè fins ara

els drets de la gent sempre havien estat reclamats per individus que actuaven en nom de les masses. Ara, però, la gent ja no vol ser representada, cadascú vol parlar per si mateix i participar directament. I això és vàlid per als negres, per als hebreus, per a les dones... Per tant, tant si es tracta de negres, d'hebreus o de dones, tots formen part d'una revolta general i crec que tots plegats hem d'aprovar-la, aquesta revolta. Les dones de vegades exageren, és cert. Però en general, la gent només s'escolta els que exageren. Això també ho he comprovat amb l'experiència. ¿O potser no va ser gràcies a l'exageració que vam aconseguir el dret a votar? En el món occidental, les dones mai no han entrat en competició hostil contra els homes; fins i tot en els temps més remots, cada vegada que una dona esdevenia cap, com a reina, per exemple, el poble l'acceptava sense problemes. Com un fet normal i no pas excepcional. No oblidem que, a l'Índia, el símbol de la força és una dona: la deessa Shakti. I no només això: la lluita per la independència la van dur a terme les dones igual que els homes. I quan es va obtenir la independència, ningú se'n va oblidar, d'això. En canvi, en el món occidental mai no ha passat una cosa semblant: les dones han participat, sí, però les revolucions han estat sempre fetes només pels homes.

—Entrem en les preguntes personals, senyora Gandhi. Ara em sento preparada per fer-les. La primera és: ¿una dona com vostè se sent més còmoda entre homes o entre dones?

—Més absolutament igual: siguin uns o

altres els tracto igual. Com a persones, no com a home o dona. Però també en això s'ha de fer notar que jo he tingut una educació molt particular, que sóc filla d'un home com el meu pare i d'una dona com la meva mare. Vaig fer-me gran com un noi perquè la major part de la quitxalla que venia per casa eren nois. Amb els nois m'enfilava als arbres, corria, em ballava. Respecte als homes no tinc complexos d'enveja ni d'inferioritat. Però alhora m'agradaven les nines. Tenia moltes nines. ¿I sap com jugava? Representant insurreccions, reunions, escenes d'arrestaments. Les meves nines no van ser mai bebès, sinó homes i dones que atacaven quarters i acabaven a la presó. Li ho explicaré. No només els meus pares sinó tota la meva família estaven embolicats en el moviment de la resistència: l'avi i l'àvia, els meus oncles, els cosins i les cosines. O sigui que, de tant en tant, jo veia com la policia es presentava a casa i sense donar cap explicació se'ls enduia. El fet que arrestessin el meu pare o la meva mare, l'avi o l'àvia, un oncle o una tia, va fer que m'acostumés a mirar amb els mateixos ulls els homes i les dones, és a dir, des d'un punt de vista d'absoluta igualtat.

—I a més hi ha aquella història de Joana d'Arc, ¿no?

—Sí, és cert. És cert que Joana d'Arc va ser el meu somni quan era petita. La vaig descobrir als deu o dotze anys durant una estada a França. No recordo on vaig llegir per primer cop alguna cosa d'ella, però sí que immediatament va convertir-se en una cosa importantíssima per a mi. Vaig voler sacrificar la meva vida pel

meu país. Aleshores podia semblar una rucada i en canvi...El que passa quan som petits té una importància determinant en la nostra vida.

—*És veritat. I voldria saber qui va fer de vostè el que és, senyora Gandhi.*

—La vida que he tingut. Les dificultats, la duresa, el dolor que he patit des que era petita. Em considero una persona privilegiada per haver viscut una vida difícil, i aquest privilegi l'ha tingut molta gent de la meua generació. De vegades em pregunto si els joves d'avui no trobaran a faltar, a l'hora de créixer, els drames que ens van forjar a nosaltres... Si sabés com m'ha ajudat a fer-me gran haver viscut en aquella casa on la policia entrava tirant la porta a terra per endur-se'ls tots! És evident que no vaig tenir una infantesa feliç i serena. Era una nena prima, malaltissa, nerviosa. Després de les intervencions de la policia a casa, em quedava sola durant setmanes, o mesos. M'havia d'espavilar pel meu compte. Però en vaig aprendre aviat. Vaig començar a viatjar sola per Europa quan tenia vuit anys. A aquesta edat ja anava de l'Índia a Suïssa, de Suïssa a França, de França a Anglaterra. Com si fos una persona adulta, administrant-me jo mateixa les meves finances. La gent em pregunta sovint: "¿qui l'ha influïda més, el seu pare o el Mahatma Gandhi?" Totes les decisions que he anat prenent han estat determinades per ells, per l'esperit d'igualtat que ells em van infondre; la meua obsessió per la justícia em ve del meu pare, que ja l'havia rebut del Mahatma Gandhi. Però no és just dir que el meu pare em va influir més que algú altre, i no sabia dir amb exactitud si qui va formar la meua personalitat va ser el meu pare, la meua mare, el Mahatma o els amics que estaven amb nosaltres. Van ser tots alhora. Va ser, sobretot, el fet que ningú mai no em va imposar res ni va intentar imposar-se sobre els altres per influir-me. Ningú no m'ha adoctrinat mai. Sempre he descobert les coses per mi mateixa, en llibertat. Per exemple: el meu pare era molt valent. Menyspreava els covards. Però mai no em va dir: "Vull que siguis valenta". Es limitava a somriure amb orgull cada cop que jo feia alguna cosa difícil o guanyava una cursa amb nois.

—*Hi va haver un llarg període de la seva vida en què va mantenir-se allunyada de la política. ¿Ja no hi creia?*

—La política... Miri, depèn del tipus de política. La que fèiem durant la generació del meu pare era com complir amb un deure. I era bonic tot plegat perquè l'objectiu era la conquesta de la llibertat. En

"La felicitat és un punt de vista passatger i la felicitat contínua no existeix". ARXIU

canvi, la política que fem ara... No es pensi que em torna boja aquest tipus de política; he intentat mantenir els meus fills lluny d'aquest ambient i per ara ho he aconseguit. Jo, després de la independència, em vaig retirar de l'activitat política. Els meus fills em necessitaven i m'agradava la meua feina d'assistent social. Vaig dir-me: "Tu ja has fet el que et pertocava. La resta que ho faci un altre". Vaig tornar a la política quan va quedar clar que al meu partit les coses no anaven tal com havien d'anar. Em discutia amb tothom sempre, amb el meu pare, amb els líders que havia conegut de petita... i un dia, el 1955, un d'ells va dir-me: "Tu només critiques. Si creus que pots arreglar alguna cosa, endavant, ¿per què no ho intentes?". Mai no he pogut resistir un desafiament: ho vaig fer, ho vaig intentar. Però em pensava que allò seria una cosa temporal i el meu pare també, ell que mai no va voler comprometre'm en les seves activitats. Els que diuen que "son-pare-li-tenia-a-punt-el-lloc-de-primer-ministre" s'equivoquen de mig a mig. Quan em va demanar que l'ajudés, no podia ni imaginar-me com s'acabaria tot allò.

—*Però tot va començar per ell.*

—Sí. El pare era primer ministre i el fet de tenir cura de casa seva, de fer d'amfitriona, etc. significava estar ficada en política fins al coll: freqüentar personalitats, conèixer el joc de la política, els se-

crets. També significava que, tard o d'hora, cauria en el parany de la prova en directe. I vet aquí que aquesta prova va arribar el 1957, un cap de setmana en què el meu pare havia d'anar cap al nord per assistir a un comici. Jo l'acompanyava. Quan érem a Txamba vam descobrir que una de les secretàries li havia programat un altre comici a l'altra banda del país, prop de Pathankot, i a la mateixa hora. Si deixàvem d'anar a un dels llocs, perdriem el comici allí, i si no anàvem a l'altre, també el perdriem. Aleshores jo em vaig oferir a anar a Pathankot. Em va dir que no podia ser: havia de fer tres-centes milles d'una carretera dolentíssima a través dels turons. I ja era força tard. Em vaig resignar i vam anar a dormir. A dos quarts de sis del matí, quan em vaig despertar, vaig trobar una nota sota la porta. Era del meu pare. Deia: "Un avió et durà a Pathankot. Des d'allí hi tens tres hores en cotxe. Arribaràs a temps. Sort.". Vaig arribar a temps i vaig presidir el comici. Va ser un èxit i van començar a reclamar-me perquè en presidís d'altres. Això va ser el començament de tot.

—*Senyora Gandhi, ¿vostè és una dona feliç?*

—No ho sé. La felicitat és un punt de vista passatger: la felicitat contínua no existeix. Hi ha moments de felicitat, de l'alegria a l'èxtasi. I si per felicitat entenem èxtasi... Sí, jo he conegut l'èxtasi i considero que és com una benedicció, un do que se m'ha atorgat, perquè hi ha molt poca gent que l'hagi sentit. L'èxtasi, però, dura poquíssim i quasi mai no es repeteix; generalment passa un cop a la vida. Però si per felicitat entenem una alegria normal, aleshores sí, sóc força feliç. No satisfeta, només força feliç. Satisfeta és una paraula que utilitzo només per referir-me al meu país i mai no estaré prou satisfeta de l'Índia. Per això trio camins difícils: si em fan triar entre una carretera asfaltada i un caminet de muntanya, sempre agafo el caminet. I això irrita moltíssim els meus escortes.

—*Gràcies, senyora Gandhi.*

—Gràcies a vostè. I molta sort. Com tinc costum de dir, no li desitjo una vida fàcil sinó que arribi a superar tots els entrebancs. *I do not wish you an easy time but I wish you that whatever difficulty you may have, you will overcome it.*

Oriana Fallaci

(Fragments d'una entrevista realitzada a Nova Delhi el febrer de 1972)

Traducció: Xènia Bussé